

Ključna razlika med t in e-Euigo!

↳ FIKSIRANOST tiskanega besedila omogoči nastanek ključne informacijske arhitekture in je eden od temeljev suistemene komunikacije.

(tudi npr. pisalni stroji - niso imeli **DEL**!)

- tiskani izvodi so identični (nokopisi ne! - prepisovalci so pogosto (pomotoma) specifični stave ali pa so spremenili vseb., če jme nis bila všeč)

Ključna informacijska arhitektura

(pojavijo se št. strani, poglavja, indeksi, datum in drugi matici,...)

(olajšajo iskanje po kljigah!)

parl. izdaje po
lahko različne

OMOGOČI
CITIRANJE!

⇒ TISK omogoči veliko večji dostop do kljig
(učenjaki so prej morali hoditi od samostana do samostana - najhitejše ključnice (300 kljig ogromno))

Nikola Kopernik je bil eden prvih astronomov, ki je imel dostop do vseh astronomskih kljig!

(ker so sedaj natisnjene!)

Hkrati pa tudi tisk povezovi ^{in širi!} pro teorijo zarote

(čarovnice obvladujejo svet)

(ta prepričanja so se tudi širila s pomočjo tiski!)
↳ dobre in slabe strani!

Družb. in kult. razsežnosti e-knjig:

- Drugačne vrstice navade (v Skandinaviji je postaleno zelo popularno ~30% prihodkov zaščitnikov),
- poslušajo se lažje, nekomplikirane knjige; velike razlike v različnih kult. (Brazilija - knjige o samopomoci; Skandinavija - umori)
- pogosto kombinirane aplikacije (branje + poslušanje)
↳ tudi več podatkov dobijo zaščitniki razij (kdo je prebral knjigo do konca, ...)

Simbolni pomen tiskanih knjig:

- Verke knjige (Kristjani naj bi imeli Biblijo)
↳ simbolizirajo del identitete človeka!
- Revolucionarne knjige (Leninova dela)
- Knjige kot nacionalni simbol (F. Prešern: Poemski)
- Dnevnica knjižna politika (govori o našem Gusu - identitetu)

Toda:

- naš telefon ne komunicira nic (tudi, če imamo na sejem tiskan knjig)!
- e-knjige praviloma olvarijo knjižno informac. arhitekt.
(zvočne knjige morata ve! - celo poglavja nerateni xamenarijo in jih razbijajo na 45-60 min dolge epizode - ker se je izrazalo, da tolito gledje v koncu poslušajo!)

Simbolični pomen knjig:

- predsedniška prvega (ustava ali Biblija)

Knjiga govori resni svoje oblikovanje:

- "You can always judge a book by its cover."
(Steve Jobs)

↓

do mere mere res (podobno kot za ljudi)

↓

iz dobre naslovnice lahko že negotovimo o čem
knjiga je!

Kaj pa naslovnice e-knjig? Še ujihov simbolični pomen?

- drugačne - ne tako "naukovite"; večkrat vidimo
tukaj metapodatke (pri iskanju), ali pa nos algoritmi
usmerijo v tisto kar želimo videti (v knjigami pa
naj lahko dobra naslovica močno privlači)

Kitajski dolgi pochod

- Mao bese Stalina

↓

- Maova sreča knjžica (pričnički tako odpraviti
družb. razlike)

↓

- Mao naj bi delal reklamo za ifad

- * Če bi Mao na prvi sliki strelil v ifad ne bi
imela takega pomena (ne bi zlahk nedeli kaj počne!)

simbolični pomen?

Ali so elektronske trgovine boljša tehnologijo kot t-knjige?

Plusi

- večja nosilnost (bistveno)
- hitnejša izkupna orodja
- kifejovekave, plavorji
- bolj fleksibilno razmerje med vsebinami in nosilcioma (licenca za dostop, nujne t-knjige ne dobij ře enkrat zastonj!)
- lažji dostop
- družabna omrežja kot market. orodje (bolj učinkovito za e-knjige → takojšen nakup)

Minusi

- končna obstojnost, ni lastništva
- slabše ponujanje (kot pri tiskanih knjigah! - študije!)
- nadkor nad braljem
- izginjanje knjige iz urbane krajine (največje e-knjige → propad knjigam), ne zavestamo se več, da knjige obstajajo (ne vidimo več izložb)
- besedila niso fixirana (lahko ti knjigo uxamejo, popravijo, ...)
- ni marketinškega nadomestila za oritek

Glavne karakteristiki e-knjizničnih trgov:

- razvoj samozaložništva ($\sim 1,5\%$ svet. trga)
- radikalno nižje cene
- nov poslovni model / pretočne platforme (ugl!)
- samozaložništvo (= avtor plača za založniške usluge, tudi samolettorisanje, ...)
- dominacija treh članov (Ljubici, Krimici, fantastika; knan. založništvo)
- dominacija angleščine
- nejasni poslovni model za knjiznično izposajo

Zvezne knjige

izjavlja analognega sveta?

LS tiskane knjige imajo prednosti!

Zaraj torej zgodovina knjige?
†

ZAČETKI BRANJA, PISANJA IN SPOROČANJA

„Boljše tehnologije izpodpirajo slabše.“ (ni pa nujno, da so uporabljene za boljši namen! - čarovnice, bombe,...)

Človek začne oblikovati kompleksirana oružja ka katera je bilo potrebno dajati navodila → razvoj govora in potrebe verjetno (ne veroj takoj točno!). ~1,5-2 mil. nuj.

↓
Teorije: npr. prihagojeno vedenje ka preživetje v divjih tem. spremembah (ognji, oblike, orodja,...)

~40000 let nazaj jasne risbe - način poazumenevanja (abstrakten), ne veroj pa namena! (veliko verski, računovodski,...). Z risbami tudi ni bilo nujna blizina posredovalcev! (kot pri pogovoru!)

||

ROJSTVO SIMBOLNE KULTURE

||

ZA TEM HITER NAPREDEK!

Prva pisava

čisti (vez)čraki metri (vezkrivo)

- sočasno na avci (McC) končata morda (vedemo)
- Sumerki v Mezopotamiji (cca 3200 pr.n.št.) od koder se počen natisni v Egipt, na Kitajsko (ni jasno, ali je tu pisava morda ne razvila avtohton) in v Evropo.
- Olmeki v Mehiki;
- #
- #

Razvoj pisav

- piktogrami (znak je slika predmeta)
- logografske pisave (znak pomeni besedo - lahko pišemo tudi pridavnike in ostale besede - Mazi, Sumerci, od njih pisavo preuzamejo Egipčani, morda Kitajci)
- #
- #

Mezopotamija

#

Razvoj pisave v Srednji Ameriki

- nekoliko kasnejši razvoj (kasnejša naselitev celine!)

#

Logografski zapis Majev, format složenke

- večino napisali Španci!
- jekiri so se ohranili (prevzeli evropske pisave!)

Nastanek pisave na Kitajskem

- bistveno bolj razvita kultura v srednjem vseh let

Europe: (kraljice, vojvode, ogrevanje, ...)

#

Stevne značilnosti

- Malo pismenih ljudi! (pisarji, svečeniki, del aristokracije)
- Pisava poleg začivi, ko začnejo znati označevati glasore, ne pa predmete in je tukaj možno beležiti govorjene stavke!

||

od neke stopnje razvoja družbe naprej ne more brez pisave! (ali regresira ali izumi pisavo)
↳ preveč podatkov!?

Evropa

- Francani izumijo (abecedno) pisavo in denar

#

Razvoj pisav

#

Mljučna vprašanja

- Zaraj so nekatere ljudstva razvila pisavo prej kot druga? (podnebni dejavniki gotovo! verjetno ne lej)
- Katerе lastnosti človeških možganov so omogočile nastanek pisav? (brauje sledi, ...?)

RAZVOJ MEDIJEV ZA PRENOS BESEDIL IN
NAČINI RAZHNOŽEVANJA BESEDIL

Ljune podlage stari delga

#

Glinaste tablice

- zelo obstojne 15000+ let

#

Papirus

- neodprt na vlogo (v Egiptu v redu v Evropi NE!)

#

Uporaba papirusa v Evropi

- sušnji - preisovalci dragocenii (drugače je bilo treba izobraziti novega)

#

Pergament

- bolj primeren za Evropo (vlago), cenjši, možnost večkratne uporabe (palimpsest - zbrisano besedilo!)

#

Papir

- zgodnja administracija → dočaj natančna letnica izuma (sicer opis izdelave, kar pomeni, da je papir pojavil še prej!)
- leta 793 Harun Al Rasiid v Bagdadu odpre delavnico papirja, v kateri delajo Kitajci
    ↓
    ogromna Ljubljana!
(v kateri se obravi veliko Evropskih del - prevedenih, ki so jih v Evropi vselevali!)
- #

Sinčanje papirja po Evropi:

- cena sicer podobna kot za pergament, a šivali se niso skale karadi kosti, temveč karadi mesa!
- ko postanejo potrebe po pisalni površini postanejo previdno prevlada papir, ki ga je bilo moč proizvajati v večjih količinah
- sinčanje papirja je povezano s sinčenjem informacijske družbe (sinčuje in rečanje st. informacij)
- tisk književnosti v Evropi, ker smo se naučili delati papir (kar evostavno ni bilo dovolj še takrat!)

#

Prednosti papirja pred pergamentom

#

Formati za zapisovanje in branje besedil

- iznoba že od leta 2500 pr. n. št. naprej

#

Zvitki

- Iliada je bila napisana na 24 zvitkih (koder je imel veliko večjo nosilnost!)
- Kolumni ("kvadratki" besedila, da ne rabimo razvijati vse na zvitku na eno stran!) ← Rimljani!
- za dnevno rabe nočene tablice

Cape, skatla za branje zvitkov

- tudi bogati niso imeli več "kujig" kot za capo, saj je bila produkcija predvaga

Prednosti zvitkov pred glinenimi tablicami

+

Sefer Tora

- Judovska sveta knjiga (je vedno v obliki kvitka)

Kvitka

- Veliko razn. formator (res razvita civ. !)

Kodeks

- začno uporabljati Rimljani v 1. st. n. št., močljivi pa so predvsem med kristiani (morda so se želeli razlikovati od judov) $\Rightarrow$ info. revolucija (veliko bolj praktičen kot kvitki !)

+

Sestavljeni deli Kodeksa oz. knjige

- Platnice
- Knjižni blok (strani, vezane)
- Krčalo/ tiskovni blok (rob, st. vrstic na stran, font, poglavja vedno na desni strani, ...)
- vrstet
- sprednja, zg., sp. obreza (knjige se ob straneh obrezajo, strani niso ravne vedno !)

Prednosti Kodeksa pred kvitki

- bistveno lažja navigacija (listanje vs. razvijanje celotnega kvitka !)
- bistveno večja možnost! (Mliadi = 24 kvitkov ali 1 Kodeks)
- na robovih strani je možno pisati opombe
- samo besedilo je možno org. na bolj nacionalen način (pojavijo se poglavja)

Elektronike besedne naprave

- kljub nekaterim napovedim (je) ni izpodobnilo tisk.

kujig

- slabša prostorska orientacija (ki je v kujični smo - nismo povratne informacije - ne tipamo strani)

Brauje s telefona

- načeloma bistveno slabše kot papir (kaj učiteljev pa tudi drugačna kultura uporabe - od razlonov pričakujemo, da se bodo premikali?)

↳ večji cognitivni napor pri brajanju & razloženju!

Prednosti e-knjige pred knjigo

+

Spremembe v kulturni knjigi

- elektrika ni vedno samovremena (Mesajina, Gaza,...)
- dominacija vsebin v angleščini (za kar nič novega, za Nenice pa šok!)
- hapticnost: razkuvaranje knjige skozi čute (tipanje!)
- +

KNJIŽNE POLICE KOT NAČIN UREJANJA INFORMACIJ

Zvitki

- izvajanje v zbirkah brez posebnega informac. orodja (razen človeški spomin)
- posebne omare, imenovane **armaria** ^{informac. sistem}
  - ↳ razporejeni po prekatih (prva organizacija)
  - ↳ listki z vsebino na zvitkih (nadomestek platinic)
  - ↳ katalogi samo v glavah (spomin), ni bilo reset toliko besedil!

\ praktično/pragmaticno (če kotonu podujega upr.)

Hranjenje lejig v srednjem veku

- sprova kujige hranjene v skrivnjak, razumevajoči s prečati
- kasneje skrivnji postavijo pozonci → prva kujivšna omara
- lečiči pložaj lejig, do izuma tiska (ni jih bilo veliko in tudi rezane niso bile tako, da bi jim utrezovalo stati!)

†

Aromaria + Aromaria = **praktičnica**

- hranjenje več omar v istem prostoru → nastajanje kujivšnic

†

Kujige na verigi

- bralni pulci (kujige redkost, niso želeli, da bi jih ukradli, izgubili, ...)
- „osvobodijo se verig, ko jih je dovolj!“

Bralni pulci

- ob (južnih) oknih (ob veči brali je težko!)

†

Kujige se postavijo pozonci

- površina količina kujig (ne vedo točno sedaj, a za pojavom tiska!)

†

Bralni pulci & kujivšno omaro

- kujivšnice v 19. in zgod. 20. st. izgledajo pretežno

tako

- knjiznice izsevajo vseanje in moč (pot verber izgleda prostor - Queen's College, Oxford)

Knjige niso obmejo knjig

- lažja org.: avtor + naslov na knjigi

¶

Knjige se osvobodijo verig

- univerzitetni tisk → cene padajo → knjige niso več redkost

||

pojavijo se čitalnice (niso več na verigah, lahko jih odnesete v čitalnico)

Lokator bralnega pulta in knjizne omare

¶

Prihodnost

- Knjige?
- Knjiznice?
- Branja?
- Informacij?

Čitalnica, Univerza v Chicago

- nepraktična strelka (drago čiščenje)
↳ „spadanje!“

↳ tudi arhitektурно je pomembno kako
knjiznica je!

⇒ danes rabimo liter internet, prostore za
individualno in skupinsko delo!

